

Брюксел, 6.5.2013 г.
COM(2013) 205 final/2

CORRIGENDUM:

Annule et remplace le document COM(2013) 205 final du 16.04.13.

Concerne toutes les versions linguistiques.

Correction du titre d'une organisation.

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

**БИВША ЮГОСЛАВСКА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЯ: ИЗВЪРШВАНЕ НА
РЕФОРМИ В РАМКИТЕ НА ДИАЛОГА НА ВИСОКО РАВНИЩЕ ВЪВ ВРЪЗКА
С ПРИСЪЕДИНЯВАНЕТО И НАСЪРЧАВАНЕ НА ДОБРОСЪСЕДСКИТЕ
ОТНОШЕНИЯ**

1. ВЪВЕДЕНИЕ

От 2009 г. Комисията препоръчва в своите ежегодни документи относно стратегията за разширяване, въз основа на анализа на придружаващите ги доклади за напредъка, започването на преговори за присъединяване с бившата югославска република Македония. Настоящият доклад е изготвен в отговор на заключенията на Съвета от 11 декември 2012 г., в които се заявява:

„С оглед на евентуално решение на Европейския съвет за започване на преговори за присъединяване с бившата югославска република Македония, Съветът ще разгледа, въз основа на доклад, който Комисията трябва да представи през пролетта на 2013 г., извършването на реформи в контекста на диалога на високо равнище във връзка с присъединяването, както и стъпките, предприети за насърчаване на добросъседските отношения и за постигане на договорено и взаимноприемливо решение на въпроса за името под егидата на ООН“.

Настоящият доклад, обхващащ шестте месеца след последния доклад за напредъка, съдържа два раздела. Първата част представлява оценка на извършването на реформи в контекста на установения от Комисията през май 2012 г. диалог на високо равнище във връзка с присъединяването (ДВРП). Предмет на оценката е допълнителният напредък по отношение на основните точки от програмата на ДВРП.

Във втората част на настоящия доклад се оценяват предприетите стъпки за насърчаването на добросъседските отношения с всички съседни държави, като особено се набляга на отношенията със съседните държави — членки на ЕС.

Докладът се основава на информация, събрана и анализирана от Комисията, включително сведения, предоставени от страната и съседните държави — членки на ЕС.

През докладвания период възникна политическа криза вследствие на събитията, случили се в парламента на 24 декември 2012 г. след приемането на годишния бюджет за 2013 г. при спорни обстоятелства. Насилственото отстраняване на опозиционни депутати и журналисти от залата на парламента от служители по охраната доведе до бойкот на парламента от страна на най-голямата опозиционна партия и заплахата за оставка на нейните депутати и бойкот на местните избори. Последваха два месеца на политическа безизходица, която засегна дейността на парламента, продължил да работи в отсъствието на опозицията, и организацията на местните избори. Партиите преодоляха патовата ситуация на 1 март чрез споразумение, което позволи завръщането на парламента към нормална дейност и провеждането на местни избори, както и поемането на ангажименти по отношение на ключови стратегически приоритети и реформи. Освен това съгласно споразумението от 1 март се изисква приемането на меморандум за разбирателство, който да потвърди междупартийния консенсус, а също

и ангажимент, във връзка със стратегическата цел на страната за европейска и атлантическа интеграция, както и създаването на анкетна комисия.

Настоящият доклад обхваща последиците от политическата безизходица и съдържанието на споразумението от 1 март, доколкото те дадоха отражение върху реформите, свързани с ДВРП, и напредъка на добросъседските отношения. В доклада за напредъка от октомври 2013 г., като част от обичайната оценка на функционирането на институциите, ще бъдат оценени общото изпълнение на ангажиментите от споразумението от 1 март и работата на анкетната комисия за събитията на 24 декември 2012 г. и там, където трябва, ще бъдат посочени необходимите последващи мерки.

2. ИЗВЪРШВАНЕ НА РЕФОРМИТЕ В КОНТЕКСТА НА ДИАЛОГА НА ВИСОКО РАВНИЩЕ ВЪВ ВРЪЗКА С ПРИСЪЕДИНЯВАНЕТО

Досега са проведени четири срещи на високо равнище в контекста на ДВРП: през март, май и септември 2012 г. и през април 2013 г. В подкрепа на дейностите по линия на ДВРП се проведоха и многобройни технически срещи между правителството и Европейската комисия. Този процес беше гаранция за подновено внимание и импулс по отношение на програмата на страната за реформи и отношенията ѝ с ЕС.

След като през 2012 г. бяха приети няколко ключови, свързани с ДВРП закона, стратегии и планове за действие, през 2013 г. се набляга силно на тяхното прилагане. Въпреки политическата криза, която засегна работата на парламента, през докладвания период продължи прокарването на реформи. Бяха извършени промени в правителството, които включваха и портфейла на европейската интеграция, поради оставката на заемалия поста, за да участва в местните избори.

През изминалата година в страната бяха предприети действия по отношение на почти всички цели, поставени в рамките на диалога. В някои области те бяха постигнати: напр. във връзка с декриминализирането на клеветата, въвеждането на системни проверки на декларациите за конфликт на интереси и подобряването на законодателството за прихващане на съобщения. През 2013 г. ударението е върху изпълнението на останалите цели.

Оценката е структурирана в съответствие с основните точки, определени в програмата на ДВРП, и обхваща напредъка по конкретните цели, установени при започването на ДВРП.

Свобода на изразяване и медиите

През ноември 2012 г. бяха приети изменения на Наказателния кодекс, с които бяха декриминализирани клеветата и обидата. Също така беше приет нов закон за

гражданска отговорност за клеветата и обида, в който, между другото, се определя максималният размер на обезщетенията, които могат да бъдат присъдени от гражданските съдилища по дела за клеветата. Законодателните реформи съответстваха на европейските стандарти. За тях споделихме дискусиите между правителството и сдружението на журналистите в рамките на кръглата маса и съответната работна група, организирани през 2011 г., като бяха взети предвид и консултациите с експерт от Съвета на Европа. До края на 2012 г. над 200 съдии, адвокати, журналисти и други професионалисти участваха в обучение относно свободата на изразяване, а през 2013 г. стартира специална обучителна програма, обхващаща всички съдии, които гледат дела за клеветата, в центъра на която е член 10 от Европейската конвенция за правата на човека. Досега през нея са преминали 45 съдии и 7 съдебни помощници. До края на 2012 г. бяха преведени повече от 70 ключови решения на Европейския съд за правата на човека, свързани с член 10, достъп до които е предоставен на уебсайтовете на министерството на правосъдието и академията за съдии и прокурори с цел да служат като инструмент за обучение на юристи. Ще бъде необходимо полагането на значителни усилия, за да се гарантира прилагането на новото законодателство в съответствие с изискванията на ЕКПЧ.

Работата на кръглата маса за медиите беше прекъсната от събитията на 24 декември, които доведоха до преустановяване на отношенията между правителството и сдружението на журналистите в Македония (СЖМ). СЖМ подаде жалба до Конституционния съд във връзка с отстраняването на пресата от залата на парламента на посочената дата и обвърза възобновяването на диалога с правителството с констатациите на анкетната комисия. Все още не спазен правителственият ангажимент от споразумението от 1 март да поднови диалога с журналистите. Необходимо е отново да се изгради доверието, така че да могат да се предприемат стъпки по останалите въпроси от работната програма на работната група по медиите (включително укрепването на общественото радио и телевизия, повишаването на журналистическите професионални стандарти и етика, както и изграждането на система на саморегулиране).

Нарасна постигнатото от Съвета за радио и телевизия по отношение на противозаконната концентрация на собственост и конфликта на интереси. Той прие също така нови насоки за насърчаването на плурализма и конкуренцията на медийния пазар и за неизбирателното налагане на санкции, както и нова стратегия за разпространението през 2012—2017 г. Работи се по привеждането на националното законодателство в съответствие с Директивата за аудиовизуални медийни услуги. От съществено значение е да няма изключени от процеса на приемане на законодателство, свързано с медиите и свободата на изразяване, като в него участват всички заинтересовани страни. Няма напредък по отношение на увеличаването на прозрачността при възлагането на държавните рекламни поръчки, което също беше част от работната програма на работната група по медиите.

Продължава да е налице загриженост относно автоцензурата, ограничените трудови права на журналистите и достъпа на обществеността до обективно отразяване. Освен това по време на местните избори през март наблюдателите отбелязаха липсата на балансирано отразяване както от общественото радио и телевизия, така и от частните станции (*вж. също по-долу относно изборната реформа*).

Правова държава и основни права

Що се отнася до ефективността на съдебната система, през 2012 г. съдилищата на всички равнища имаха положителен коефициент на приключване на делата, което означава, че при мнозинството от тях броят на приключените дела съответства на броя на заведените или го надхвърля. През декември бяха назначени още 6 съдии на незаетите места във Върховния съд и Административния съд, което подобри възможностите им за справяне с натрупаните дела. Все още не е налице обаче дългосрочна стратегия за правилно разпределение на човешките ресурси в съдебната система. Необходимо е да се изгради капацитет за получаване на надеждни данни за продължителността на съдебните производства, включително изпълнението на съдебните решения, и по-специално относно броя на „залежалите“ дела. За тази цел се изпробва нов софтуер за съдебна статистика, който ще допълни съществуващата вече автоматизираната система за обработка на делата, като се очаква той да влезе в действие през юни 2013 г. Тъй като това няма да включва работата на съдебните изпълнители, ще бъде необходимо да бъде създадена допълнителна система за мониторинг. В края на 2012 г. бяха назначени нови 6 съдебни изпълнители, с което общият им брой достигна 97. Капацитетът на основната прокурорската служба за борба с организираната престъпност и корупцията беше засилен посредством назначаването на трима прокурори, с което бяха заети всичките 13 поста. Предвидени са бюджетни средства за назначаването на други 7 прокурори и 16 прокурорски помощници, които да изпълняват задълженията, предвидени в новия Закон за наказателното съдопроизводство. Като цяло обаче прокуратурата все още не разполага със съответната компютърна техника и връзка със сървър.

Що се отнася до качеството и независимостта на правосъдието, от януари 2013 г., след влизането в сила на Закона за съдилищата, всички новоназначени първоинстанционни съдии трябва да са завършили академията за съдии и прокурори, като това затвърждава принципа на назначението въз основа на професионализма и достойнствата. Досега от 80-те кандидати, завършили академията след януари 2009 г., 61 са назначени като съдии и прокурори, а назначаването на останалите 19 на първите им длъжности все още предстои. Планираният прием на 29 нови учащи се в академията за двете академични години 2011/12 г. и 2012/13 г. ще бъде отложен с почти година за септември 2013 г. поради ниския брой кандидати. Бяха предприети стъпки за привличането на кандидати, включително нееднократни покани за кандидатстване, мерки за повишаване на информираността, кампании в медиите, организиране на подготвителни класове, както

и законодателни промени за увеличаване на месечната стипендия на кандидатите. Необходимо е постигането на по-висока прецизност и предвидимост на настоящото законодателство, уреждащо дисциплинарните мерки и освобождаването от длъжност на съдии. Трябва също да се гарантира и пропорционалността на неговото прилагане от Съдебния съвет.

Що се отнася до предотвратяването на корупцията, след изменението на законодателната уредба през 2012 г., така че да се осигури системна проверка от страна на Държавната комисия за предотвратяване на корупцията на декларациите за конфликт на интереси, бяха проверени 483 декларации, подадени от депутати, министри, заместник-министри и служители, избрани или назначени от парламента. Бяха установени няколко случая на конфликт на интереси и взети мерки. При провеждането на проверката беше установено, че 123 служители не са подали декларация, и в началото на 2013 г. в 26 случая беше започнато производство за административно нарушение. През ноември 2012 г. бяха приети изменения на Закона за финансирането на политическите партии с цел засилване на системата на надзор, но още не са налице практически резултати от гледна точка на по-доброто му прилагане. Тече изготвянето на пълен преглед на всички разследвания, обвинения и присъди, включително по дела за корупция на високо равнище, като се събират данни и относно всички наказания за административни нарушения, данъчни санкции и дисциплинарни мерки, наложени през последните години. В този процес участват съвместно многобройни органи, включително полицията, финансовата полиция, митническата администрация, Националната агенция по приходите, прокуратурата и съдилищата, както и Държавната комисия за предотвратяване на корупцията. Трябва да продължи предприемането на стъпки за засилване на междуведомственото сътрудничество и обмен на информация с цел установяването и отстраняването на слабостите в борбата против корупцията.

Диалог между общностите

При коалиционното правителство диалогът продължи на всички равнища, като той не беше засегнат от политическата криза, която не съдържаше етнически елементи.

През докладвания период имаше някои междуетнически инциденти. След предприетите преди изборите промени в правителството имаше няколко протеста срещу назначаването на бивш член на Армията за национално освобождение като министър на отбраната. Органите и водачите на общностите предприеха бързи и ефективни действия, за да се предотврати тяхното разрастване. В контекста на първия кръг на местните избори на 24 март в предварителните констатации на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ)/Службата за демократични институции и права на човека (СДИПЧ) беше отбелязано, че вследствие на подхранваща етническите разделения реторика се е увеличило напрежението в някои общини.

Секретариатът за прилагането на Охридското рамково споразумение (СПОРС) започна

преглед на прилагането на посоченото споразумение, което представлява рамката за междуетническите отношения от 2001 г. насам. Прегледът ще протече в четири етапа с краен резултат изготвянето на политически препоръки. Резултатите от първия етап на прегледа на ОРС бяха публикувани на 11 април и в момента тече вторият етап. Осигурено е държавно финансиране в размер на 100 000 EUR. Необходимо е да се подобри координацията между СПРСО и другите участващи в процеса институции, като например Агенцията за защита на малцинствата, а също така и предоставянето на безвъзмездни средства от страна на СПРСО.

През декември 2012 г. след среща между водачите на ВМРО-ДПМНЕ и ДУИ двете партии разпространиха съвместно изявление, в което подчертаха, че за преодоляването на междуетническите предизвикателства ще се работи в дух на взаимно уважение и търпимост.

През докладвания период се проведе втората от поредица работни срещи за преглед на изпълнението на правителствения план за действие, изготвен в резултат на заключенията на семинара от 2011 г., посветен на ромското население. Досега са открити 11 информационни центъра за ромите, които подпомагат получаването на социални и образователни услуги. Продължи осъществяването на проекти за включването на ромски деца в предучилищното и гимназиалното образование, включително наставничество и стипендии. Предприетите наскоро мерки за идентифициране и подпомагане на лицата без документи за самоличност показват известни резултати, но продължават да са необходими още системни мерки. Макар че бюджетът за 2013 г., предназначен за изпълнението на стратегията за социалното приобщаване на ромите, е увеличен, предвидените средства са по-скоро за капиталови инвестиции, отколкото за здравеопазване, култура и социално благоденствие, като изпълнението на стратегията е бавно.

Реформа на публичната администрация

През октомври 2012 г. правителството прие актуализирана стратегия за реформа на публичната администрация с цел да бъде отчетено развитието в тази сфера, настъпило след приемането на първоначалната стратегия през 2010 г. Продължава подготвителната работа по въвеждане на законовата уредба относно държавните служители и служителите в публичния сектор и относно общите административни процедури. Напредна изготвянето на проекти на съответните закони, като бяха консултирани експерти от ЕС.

Беше подготвен нов законодателен подход, който да обединява основните принципи по отношение на държавните служители и служителите в публичния сектор, като например прозрачността при назначенията и регистри на служителите в публичния сектор, принципа на назначаване по достойнства и целите на равнопоставеното

представителство. Беше дадено началото на преглед на общите принципи, ръководещи назначенията в специфични области на публичния сектор като здравеопазването и образованието, и започна изготвянето на проекти на закони, засягащи конкретни сектори, включително закон за административните служители. За да работи по последния, през ноември 2012 г. беше сформирана група, в която са широко представени заинтересованите страни. През март беше приет политически документ, очертаващ основните елементи на новия закон по отношение, наред с други въпроси, на управлението на човешките ресурси, процедурите на оценяване и освобождаване, обучението и мобилността. През ноември 2012 г. в Охрид се състоя конференция относно равнопоставеното представителство, организирана от ОССЕ и ОИСП/SIGMA.

След обществена консултация през декември 2012 г. правителството прие през януари 2013 г. политически документ, в който се определят основните цели на новия закон за обща административна процедура. Правителството възложи на работната група да изготви до края на 2013 г. проект на текст на закона.

Що се отнася до децентрализацията и регионалната политика, след като бе извършен преглед, правителството прие през март 2013 г. методика за мониторинг на изпълнението на програмата и плана за действие за децентрализация. Не е прекъсвано финансирането на проекти за капиталови инвестиции в регионите. Остава обаче като предизвикателство пълното прилагане на закона от 2008 г. и стратегията за регионално развитие (2009—2019 г.), по-специално изискването органите за регионално развитие да осигурят адекватни средства за дейности за регионално икономическо развитие. Необходимо е постигането на финансова устойчивост на общините, за да се гарантира, че прехвърлените/децентрализираните правомощия могат да бъдат упражнявани.

Изборна реформа

През ноември 2012 г. бяха приети изменения на Изборния кодекс и Закона относно финансирането на политическите партии, като бяха взети предвид някои от препоръките на ОССЕ/СДИПЧ, Венецианската комисия и Групата държави срещу корупцията. Измененията обхващат области като разделението между партия и държава и увеличената прозрачност на финансирането на политическите партии и кампании. Не бяха предприети действия по редица препоръки, по-специално относно несъответствието между максималния размер на даренията за кампании, направени от частни лица и дружества, крайните срокове за одит на междинните доклади за финансиране на кампаниите, разпределението на мандати за гласове, подадени извън страната, и одита на избирателните списъци. Споразумението, постигнато на 1 март, съдържа ангажимент за мерки по тези въпроси след местните избори. Като част от това споразумение, в седмиците преди изборите беше изменен Изборният кодекс, така че да е възможно късното подаване на списъците с кандидати на най-голямата опозиционна партия, която преди това беше заплашила с бойкот на изборите. В периода преди местните избори беше повишена точността на избирателните списъци, главно чрез

извършването на проверки на хората, които притежават или не притежават биометрични паспорти или лични карти. Всички основни партии подкрепиха изменение на законодателството, което би позволило само на граждани с валиден биометричен документ да упражняват правото си на гласуване. Бяха проведени кампании за повишаване на обществената осведоменост с цел увеличаване на броя на притежателите на лични документи с биометрични данни, както и с цел информиране на избирателите за възможността да проверят обществено достъпните избирателни списъци, от която се възползваха 42 747 граждани — значително повече, отколкото при предишните избори през 2011 г. През изборния ден широко огласеното ново изискване за притежаването на биометрични лични документи като условие за упражняването на правото на гласуване доведе все пак до някои жалби. Все още неизвършеният одит на избирателните списъци, препоръчан от ОССЕ/СДИПЧ и представляващ част от споразумението от 1 март, трябва да бъде приключен след местните избори.

В предварителните заключения на ОССЕ/СДИПЧ относно неотдавнашните местни избори се заявява, че са били добре организирани и като цяло изборната администрация на всички равнища е действала ефикасно. Всички крайни срокове, свързани с изборите, са били спазени в съответствие с приложимата правна уредба. Кандидатите са имали възможността да проведат своите кампании свободно и изборната кампания е била динамична. В повечето области кандидатите за кметове са подписали Кодекс на поведение за свободни и честни избори. Денят на изборите е бил спокоен и гласуването е било добре организирано в мнозинството от избирателните секции. Избирателите са били в състояние свободно да изразят своя избор в спокойна обстановка. Участието в изборите е било високо.

ОССЕ/СДИПЧ съобщи обаче, че през цялата изборна кампания не са изчезнали твърденията за сплашване на избирателите и злоупотреба с държавни средства, както и че разделението между държава и политическа партия не е било ясно очертано. Медиите подробно са отразили кампанията, но няколко радиостанции и телевизии, включително обществените телевизия и радио, не са направили това по балансиран начин. При все че бе налице увеличено доверие по отношение на точността на избирателните списъци, процедурите за тяхното съставяне и поддържане могат да бъдат допълнително подобри.

Укрепване на пазарната икономика

Законът за устройството на бюджета беше изменен през декември 2012 г. с цел засилване на стратегическото планиране на публичните разходи. Необходими са допълнителни усилия за подобряване на стратегическото планиране и въвеждане на многогодишно бюджетирание. В планирането на годишния бюджет е недостатъчно отразено стратегическото значение на ключовите области на реформа и е необходима подробна информация за изпълнението, както и за заделените средства за мерки по политиките.

Към края на февруари 2012 г. правителството беше изчистило неуредени задължения за плащане (връщане на ДДС и плащания за стоки и услуги) в размер на 92 млн. EUR. С цел повишаване на прозрачността и по-доброто планиране на бюджета и управление правителството измени счетоводните правила на държавната хазна, като въведе за бюджетните организации, считано от 2014 г., задължително вписване на многогодишните задължения за плащане.

В средата на октомври 2012 г. правителството прие „План за действие за младежка заетост“, обхващащ периода 2012—2015 г., който трябва да спомогне за решаването на проблема с високата младежка безработица, като насърчава създаването на повече и по-добри работни места за младите хора. Планът съдържа както структурни, така и активни мерки.

През декември 2012 г. бяха приети изменения на закони, свързани с пазара на труда, целящи подобряването на статистиката за пазара на труда и по-точното установяване на действителния брой на безработните. Продължава изпълнението на текущите активни мерки на пазара на труда, но ефективността им е ограничена. През декември 2012 г. правителството прие „Работен план за действие за активни програми и мерки за заетост за 2013 г.“. Финансовите средства, заделени за активни програми на пазара на труда, остават неголеми.

През декември 2012 г. парламентът прие изменения на дружественото право, целящи подобряване на уредбата на излизането от пазара чрез по-лесното заличаване от търговския регистър. Започна заличаването от търговския регистър на дружества, които дългосрочно не осъществяват дейност.

Напредна хармонизирането на секторното законодателство със Закона за концесиите и публично-частните партньорства. От 16 закона, нуждаещи се от хармонизиране, 12 са приети и 4 са в процес на изготвяне. Гладкото прилагане на този нов набор от закони ще изисква засилването на административния капацитет на министерството на икономиката, както и подобрена координация с другите отговорни органи.

Годишният доклад за 2011 г. на Държавната служба за одит (ДСО) беше разгледан от парламента и правителството. Все още не са въведени процедури, които да гарантират механизми за последващ контрол за парламента. Новоустановената практика за редовен последващ контрол от страна на правителството на изпълнението на препоръките на ДСО от ползвателите на бюджета трябва да бъде институционализирана, като особено внимание се отделя на системните недостатъци, посочени в одитните доклади на ДСО. Необходимо е също да се подобри ефективността на съдебните действия, предприемани от прокуратурата в отговор на докладите на ДСО.

3. СЪПКИ, ПРЕДПРИЕТИ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА ДОБРОСЪСЕДСКИТЕ ОТНОШЕНИЯ И ПОСТИГАНЕ НА ДОГОВОРНО И ВЗАИМНОПРИЕМЛИВО РЕШЕНИЕ НА ВЪПРОСА ЗА ИМЕТО ПОД ЕГИДАТА НА ООН

Регионално и секторно сътрудничество

Бившата югославска република Македония участва дейно в регионални инициативи и е домакин на значими регионални срещи. Страната участва също в двустранни и регионални структури в областта на **правосъдието и вътрешните работи**, включително сътрудничество с Албания, Сърбия, Косово* и България в управлението на границите; съществуващи или планирани „общи центрове за контакт“ за полицейско и митническо сътрудничество; редовни „смесени“ гранични патрули с Албания, Сърбия, Косово* и България, както и съвместен граничен контрол със сръбските органи, споразумения за полицейско сътрудничество с Хърватия, Черна гора и Сърбия и сътрудничество с Косово, наред с регионалните ангажименти. През декември 2012 г. влезе в сила споразумение с Черна гора за пътуване на гражданите между двете държави, което, както при подобни споразумения с Албания и Сърбия, позволява на гражданите свободно да преминават във всяка от държавите единствено с биометрични лични документи.

В областта на **сътрудничеството в отбраната и сигурността** страната участва в двустранни и регионални инициативи, целящи изграждането на взаимно доверие, и допринася за мисията Althea на EUFOR в Босна и Херцеговина.

Средно 20 % от **търговията** на страната продължава да бъде с ЦЕФТА, като две трети от общата търговия минава през Гърция (Солун). Косово представлява вторият по големина експортен партньор след Германия, но търговията спадна през последната година, което се дължи отчасти на неразвитите инфраструктурни връзки. Инфраструктурните проблеми влияят отрицателно и на търговията с Албания, макар че в споразумение, подписано през ноември 2012 г. от двамата министър-председатели, се предвижда отварянето на нов граничен контролно-пропускателен пункт. Подобно на това, при все че трансграничният железопътен товарен превоз по коридор X отбеляза сериозен спад, на неотдавнашна среща с министър-председателя на Сърбия беше подчертано задълбочаването на търговските отношения и икономическото сътрудничество, включително евентуални общи инфраструктурни проекти и дейности, свързани с коридор X. Освен двустранните договори за инвестиции с Албания, Босна и Херцеговина, България, Сърбия, Турция, Хърватия и Черна гора страната проучва възможността за договор с Косово и изрази интерес за сключването на такъв с Гърция.

* Това название не засяга позициите по отношение на статута и е съобразено с Резолюция 1244/1999 на Съвета за сигурност на ООН и становището на Международния съд относно обявяването на независимост от страна на Косово.

Двустранни отношения

България

Като следствие от констатациите на доклада за напредъка от октомври 2012 г., загрижеността, изразена от България, и заключенията на Съвета от декември 2012 г., в които той отбелязва:

„...неотдавнашните контакти на високо равнище между бившата югославска република Македония и България и очаква те да преминат в конкретни действия и резултати“,

страните започнаха диалог за подобряване на отношенията. Контактите на равнище външни министри доведоха до предложение от страна на България на 27 ноември за включването на редица мерки за изграждане на доверието в по-широката рамка на споразумение за добросъседски взаимоотношения и сътрудничество, наред с общи работни групи по теми, свързани с ключови области на загриженост, и постоянен ангажимент и добра воля за изпълнението на постигнатите споразумения. Елементите на това предложение, което се гради на съвместната декларация на министър-председателите от 1999 г., се съдържаха също и в едностранната декларация, направена от България след заключенията на Съвета от декември 2012 г.

Общата работна група, натоварена с преговорите по новото споразумение, а и с очертаването най-общо в оперативен план на бъдещето развитие на двустранните отношения, заседава на 14 декември, 14—15 януари, 1 февруари и в края на март. В началото на януари България представи официално проект на текста на споразумението. Проведоха се срещи между двамата външни министри извън програмата на международна конференция, състояла се на 1—2 февруари, както и посещение на министър-председателя на България в Скопие на 16 февруари. И двете страни съобщават за само няколко нерешени въпроса по текста.

Понастоящем, в очакване на подписването на споразумението, няма развитие по другите нови елементи, споменати в писмото на външния министър на България от 27 ноември — създаването на поредица от работни групи в ключови области и организирането на съвет на високо равнище и годишни междуправителствени срещи, както и отговори на различни предложения за конкретни действия и резултати (напр. официални посещения на високо равнище, административно сътрудничество и обмен, установяване на експертен диалог по историческите въпроси, увеличено сътрудничество по секторни въпроси и договаряне на различни секторни споразумения за сътрудничество).

През докладвания период зачестиха високопоставените контакти с България. По време на посещението на министър-председателя на България в Скопие на 16 февруари двамата министър-председатели ясно изразиха своя ангажимент за укрепване на двустранните отношения, заявиха, че срещите на високо равнище трябва да бъдат по-

чести и че отправянето на позитивни публични послания би допринесло за намаляване на стереотипите и укрепване на сътрудничеството. Президентът Иванов предприе редица инициативи, в това число посети Българския културно-информационен център и присъства на честванията по случай националния празник. На 13 март в България зам. външният министър взе участие в общ възпоменателен ден на холокоста.

През докладвания период и преди началото на преговорите за споразумението на 15 ноември в София се проведеха консултации между двете външни министерства по въпроси, свързани с ЕС, на основата на Меморандума за сътрудничество в областта на европейската и евроатлантическата интеграция от септември 2011 г. Все още не е проведен следващ кръг на консултациите, нито пък има продължение на семинара от октомври 2012 г. в Скопие относно преговорите за присъединяване към ЕС.

Що се отнася до трансграничните, секторните и търговските отношения, преките чужди инвестиции остават високи, като почти 800 дружества с български капитал са регистрирани в страната. На 27 март беше проведена годишната среща на двустранната търговска палата. През 2012 г. вносът от България нарасна на 6 %, като износът остана непроменен, но с известен спад като дял от общия износ — от 9 % на 7 %. През декември 2012 г. беше отправена третата покана за представяне на предложения за финансирани по ИПП трансгранични проекти в сферата на околната среда, развитието на частния сектор и социалното сближаване. И двамата министър-председатели подчертаха необходимостта от подобряване на връзките на пътната и железопътната инфраструктура между София и Скопие по коридор VIII и от откриване на граничния контролно-пропускателен пункт Клепало. Двете страни си сътрудничат тясно по въпросите на сигурността и отбраната с проведени съвместни учения на въоръжените сили и редовен обмен на военнослужещи с цел обучение, а също и с обмен на опит в областта на планирането, логистиката и разузнаването.

Гърция

В заключенията на Съвета от декември 2012 г. беше заявено, че:

„... Съветът ще разгледа, въз основа на доклад, който Комисията трябва да представи през пролетта на 2013 г., ... стъпките, предприети за насърчаване на добросъседските отношения и за постигане на договорено и взаимноприемливо решение на въпроса за името под егидата на ООН“.

На 3 октомври 2012 г. външният министър Аврамопулос изпрати писмо с предложение за подписване на меморандум за разбирателство, на което външният министър Попоски отговори на 5 ноември.

През докладвания период официалните разговори по спора за името под егидата на ООН, водени от личния пратеник на генералния секретар на ООН Матю Нимиц, получиха нов импулс. Посещенията на г-н Нимиц в Атина и Скопие в началото на януари бяха последвани от разговори в Ню Йорк между преговарящите на

29—30 януари. Последните разговори бяха проведени на 8—9 април, на които личният пратеник на генералния секретар на ООН представи ново предложение, за което той се надява, че ще „проправи пътя за сериозни дискусии и евентуално решение“.

Сътрудничеството в различни области (икономика и търговия, полицейско и митническо сътрудничество, военно сътрудничество) е добро на експертно равнище и вече е дало значителни резултати. Налице са редовни двустранни срещи и контакти на всички равнища по широк кръг от въпроси. Също така има добро сътрудничество по въпросите, свързани с ЕС, в това число среща между висши служители на външните министерства в Атина през юни 2012 г., както и семинар по общата политика за сигурност и отбрана (ОПСО) в Атина в края на декември 2012 г. Нова среща между служители на външните министерства се проведе в Скопие на 5 април 2013 г., като се обсъдиха укрепването на двустранното секторно сътрудничество, предоставянето на експертни познания по отношение на ЕС чрез „побратимяване“ или техническо подпомагане и обмен на информация (ТАІЕХ), или семинари, посветени например на околната среда.

Що се отнася до трансграничните, секторните и търговските отношения, икономическото сътрудничество включва контактите между двете търговски палати с оглед евентуалното създаване на бизнес форум в Атина. На съвместно заседание, организирано общо от гръцкото бюро за свързка и търговската палата в Скопие през декември 2012 г., бяха обсъдени мерки по различни търговски и митнически въпроси. Налице е тясно сътрудничество в областта на транспорта, включително относно коридор X. Има редица предложения за построяването на допълнителни гранични контролно-пропускателни пунктове, което ще изисква допълнителни оценки на осъществимостта. Обемът на туризма и другите видове контакти между хората остава голям. Що се отнася до търговията между страните, през 2012 г. значително нарасна вносът от Гърция, което я нареди на второ място сред търговските партньори и на четвърто място сред източниците на инвестиции (10 % от общия приток на инвестиции). Продължава гладкото изпълнение на програмата за финансирани по ИПП трансгранични проекти. Осъществява се тясно сътрудничество по въпроси, свързани с полицията и въоръжените сили.

Западни Балкани

Страната поддържа конструктивни двустранни отношения с другите страни, обхванати от процеса на разширяване. Няма нерешени въпроси по определянето на границите. През докладвания период президентът посети Сараево в началото на октомври и се планира подписването на споразумение за евроатлантическо партньорство с Хърватия. По време на посещението на черногорския зам. министър-председател на 14 февруари бяха подчертани добрите отношения и общото намерение за засилване на

икономическото сътрудничество. Двустранните отношения с Албания включват потвърдените от двамата министър-председатели, по време на посещение в Тирана на 23 ноември, приятелство между техните държави и общ ангажимент за интеграция в ЕС. Същото послание беше повторено от двамата президенти на 5 декември 2012 г. На честването на 100-годишнината на независимостта на Албания в Скопие присъстваха министър-председателите на Албания и Косово и през ноември беше подписано споразумение с Албания, което предвижда да се открие нов граничен контролно-пропускателен пункт. Отношенията със Сърбия бяха допълнително развити посредством поредица от посещения на високо равнище, чиято кулминация ще бъде общо правителствено заседание през май 2013 г. През януари 2013 г. в Скопие двамата министър-председатели дадоха знак, че различните мнения по отношение на статута на Косово и православната църква не трябва да бъдат пречки пред задълбочаването на сътрудничеството. На 18 февруари външните министри подписаха споразумение за сътрудничество в контекста на процеса на присъединяване към ЕС, подобно на споразумението, подписано с Албания. Що се отнася до Косово, широкообхватната договорна рамка на техните двустранни отношения и ангажиментът за задълбочаване на сътрудничество включват текущата работа по доброволното завръщане на косовските бежанци, оставащи в страната.

4. Заключение

Въпреки политическата криза, последвала събитията на 24 декември 2012 г., беше направен напредък в областите, обхванати от настоящия доклад. Важно е политическото споразумение от 1 март 2013 г., което спомогна за преодоляването на политическата криза, да бъде изпълнено без отлагане, особено неговите разпоредби, свързани със сформирването на анкетната комисия. Продължава и изпълнението на свързаните с ЕС реформи, предвидени съгласно ДВРП. Отношенията със съседите остават добри и са предприети стъпки по отношение на двустранните отношения с България и Гърция. Официалните разговори относно „въпроса за името“ получиха нов тласък в докладвания период.